

PAUL MIRANDE

MILLENNIUMKOORTS

dubbelroman
over schuld en onschuld, macht en onmacht
in het hart van Europa

CUENCA (ECUADOR), 2021.

FIN-DE-SIECLE-CYCLUS

VLUCHTROUTES

verhalen van de overkant

(1^e deel)

SAMBABALLEN

verhalen aan de zuiderkeerkring

(2^e deel)

MILLENNIUMKOORTS (1991)

roman over schuld en onschuld

in het hart van Europa

(3^e deel)

MILLENNIUMKOORTS (2002)

roman over macht en onmacht

in het hart van Europa

(4^e deel)

TERRA INCOGNITA

kroniek van een wereldreis

(5^e deel)

aan Jean-Claude Bodson

“Een mensenleven wordt in jaren,
een ideologie in decennia
en een natie in eeuwen uitgedrukt,
maar voor een beschaving
geldt als basiseenheid
het millennium.”

ABDELAZIZ BOUTEFLIKA
Algerijns president
(1999-2019)

MILLENNIUMKOORTS is een dubbelroman die deel uitmaakt van de *FIN-DE-SIÈCLE-CYCLUS*, zich van 1981 tot 2002 afspeelt in Brussel en bestaat uit '1991' en '2002', de jaren waarin de twee vertelmomenten zich situeren. Vlaamse brouwerszoon Ben Bosch – Bosjesman voor de intimi – doet zijn verhaal – dat de tachtiger en de negentiger jaren beslaat – respectievelijk op 26 december 1991 en 11 september 2002 aan Japans neerlandicus Mikio Kawamura. De twee hoofdpersonages, Axel du Bois en Marianne de Coninck, hebben beiden een tragische lotsbestemming. De eerste, Axel du Bois, een jong beloftevol advocaat, wordt op 26 december 1989, daags na Nicolae en Elena Ceaucescu, maar dan wel hartje Brussel, vermoord door voorstanders van de doodstraf. Motief? Meester du Bois zou zijn cliënt, Alex Fuchs, een ter dood veroordeelde die naar Rio is gevlucht, geholpen hebben te ontsnappen. De tweede, Marianne de Coninck, de eerste vrouwelijke premier van het land, wordt op 11 juli 2002 dood aangetroffen in haar ambtswoning het Glazen Huis na een felle ruzie met Wilhelm Wolf, haar chauffeur en lijfwacht. Via een beschrijving van de complexe werelden van justitie en politiek wordt gepoogd het verschijnsel *millenniumkoorts* wat nauwer te omschrijven. Dat draait om al hetgeen het jaar tweeduizend evoceerde voor de twintigste-eeuw: ruimtereizen, het werelddorp, onbeperkte rijkdom, energie en communicatie, maar helaas ook de *millenniumbug*, waardoor vliegtuigen zouden neerstorten, treinen botsen, krachtcentrales uitvallen, ziekenhuizen en bedrijven verlamd geraken en beurzen crashen, met de totale chaos tot gevolg. Al bij al is de *millenniumkoorts* echter zowel het symptoom van een kwaal die Europa van binnenuit aanvreet en vreemdelingenhaat tot norm poogt te verheffen als het effect van de ongebreidelde activiteit die Europa een millennium van vrede en welvaart voorspiegelt.

EERSTE DEEL
VAN
“MILLENNIUMKOORTS”

1991

*roman over schuld en onschuld
in het hart van Europa*

i.m. Eric Gardinael (1950-2021)

“De advocaten oefenen vrij hun ambt uit
ter verdediging van het recht
en van de waarheid.”

Artikel 444 van het Belgisch
Gerechtelijk Wetboek

PROLOOG : ADVOCaat ALS CRIMINEEL

I. WEDUWEN EN WEZEN

SCHILD EN VRIEND

PRO DEO

DE ANDERE WANG

LIJKENHUIS

VOORTVLUCHTIG

II. WEERWOLVEN EN WREKERS

VERLOSSER

ASSISEN

DE DERDE WERELD

GEKKENHUIS

VOGELVRIJ

EPILOOG : RECHERCHEUR IN FAVELA

PROLOOG : ADVOCaat ALS CRIMINEEL

Laatste ademtocht

Op tweede kerstdag van het jaar waarin de Sovjet-Unie ineenstortte, nodigde Ben Bosch zijn vriend Mikio Kawamura uit voor een diner in De Zwaan. Nochtans had Ben niets te vieren. Hij had weliswaar de kerstnacht doorgebracht met Yvonne, de zwarte parel waar hij al twee jaar alle lief en leed mee deelde. Maar hij voelde zich ondanks alles ontroostbaar. Die zesentwintigste december was het immers ook twee jaar geleden – op de kop af twee jaar – dat zijn vriend Axel du Bois werd vermoord. Axel werd, één dag na Nicolae en Elena Ceaucescu, maar dan wel hartje Brussel, als een crimineel geëxecuteerd. Uitgerekend op zijn dertigste verjaardag. Aan de voet van het standbeeld van Walthère Frère-Orban, de negentiende-eeuwse premier die ook zijn naam gaf aan het plantsoen waar Axel de dood vond.

Frère-Orban, geboren in het jaar waarin Napoleon Moskou bezette, overleed enkele maanden voordat Nicolaas de Tweede, de laatste tsaar, tot tsaar werd gekroond. Door de aanslag werd de lijfspreuk van Frère-Orban op zijn besneeuwde standbeeld met bloed besmeurd. Veel bloed. Axels bloed.

IK ZAL TOT MIJN LAATSTE ADEMTOCHT VECHTEN VOOR DE VRIJHEID stond er in verweerde ijzeren letters op het arduinen voetstuk. Frère-Orban zelf zou die woorden nooit zo in zijn mond hebben genomen. Hij sprak geen Nederlands. De oorspronkelijke versie in het Frans, in het voetstuk gebeiteld en met goudverf aangedikt, luidde dan ook : *JE COMBATTRAÏ POUR LA LIBERTÉ JUSQU'À MON DERNIER SOUFFLE.*

Anders gezegd : totterdood !

Frère-Orban zette zich inderdaad tot zijn laatste snik in voor gewetensvrijheid maar verzette zich even consequent tegen het verbod op kinderarbeid en het algemeen stemrecht.

Trillende wijsvinger

Ben was vanop de zevende etage van het gebouw waarin Axels kantoor was gevestigd getuige van de doodstrijd van zijn vriend. Verschrikt keek hij Yvonne aan. Die had haar handen op haar oren gedrukt nadat ze de schoten had gehoord die voor Axel waren bestemd. Toch ging Ben er niet van uit dat zijn vriend al dood was. Het was niet de eerste keer dat iemand met meerdere kogels in zijn lijf het ondanks veel bloedverlies nog had gehaald. Ben aarzelde dan ook tussen naar beneden stormen om zijn vriend bij te staan en een ambulance bellen. Ten slotte stortte hij zich op de koolzwarte telefoon op een tafeltje in de vestibule. Met trillende wijsvinger draaide hij het nummer één nul nul. Het noodnummer. Maar kreeg na twee pogingen nog steeds de bezetton. Had hij de schijf soms te snel losgelaten en per abuis een verkeerd nummer gedraaid ? Natuurlijk niet. Het nummer zat nog in zijn vingers. Behoorden de hulpdiensten dan niet te allen tijde bereikbaar te zijn ? Axel bloedde dood, verdomme !

Betoverende glimlach

Nog steeds trilden Bens vingers wanneer hij eraan terugdacht hoe Axel aan zijn einde kwam. Ben had er evengoed het leven bij kunnen laten. Toen er werd aangebeld, had Ben aangeboden de voordeur te gaan openen. De deuropener was defect. Op de zwart-witmonitor in een nis waar ooit een Mariabeeld had gestaan, was slechts een bloemruiker te zien. Axel dacht meteen dat ie afkomstig was van zijn lief Eefje. Ook Ben verkeerde in de waan dat Eefje, na spoorloos te zijn verdwenen, weer boven water was gekomen. Om een bezoeker binnen te laten of te woord te staan, moest je de kooilift met de

harmonicadeur tot op de benedenverdieping nemen en na de glazen binnendeur de met een kleurrijk glasraam versierde voordeur openen. Dat is ook wat Axel deed. Vanachter de ruiker kwam evenwel niet de betoverende glimlach van Eefje tevoorschijn, maar een vuurspuwende P77 Lightning !

Schaarse licht

Zelfs twee jaar na de feiten werd Ben nog bevangen door een onbestemd gevoel van paniek. Sedert hij met Yvonne was gaan samenwonen, was zijn chronische weemoed – een smeulend vuur dat soms opflakkerde in uitbarstingen van euforie – fel afgezwakt. De recent gevallen verse sneeuw rondde alle scherpe hoeken extra af. Maar de pijn van het verlies was nog steeds acuut. Temeer daar hij zich met Yvonne in Axels flat had gevestigd, die vanop de zevende etage uitzag op het plantsoen waar Axel doodbloedde. Het was Yvonne's idee geweest. Haar boetiek van exclusieve tweedehandskledij draaide goed. En Ben, al acht jaar werkzaam bij Rosencrantz & Guildenstern, verdiende ook niet slecht. Ze konden beiden de huur dus financieel aan. Alleen moreel lag het moeilijk. Maar de pijnlijke herinneringen die alle decoratie, waaronder de karikaturen van Honoré Daumier, noodgedwongen opwekte, namen ze op de koop toe.

Nu was de kerst voor Ben allerm minst wat hij voor Yvonne, Mikio en diens vrouw Marjet was : het feest van de geboorte van Christus, de aanbidding van het Licht van de Wereld, een uniek familiefeest. Met kerstmis verbroederden, zelfs tijdens de donkerste dagen van oorlog en geweld, alle christenen ter wereld. Overal op aarde werd dit evenement, dat overigens ten grondslag lag aan een totaal nieuwe tijdrekening, uitgebreid gevierd. Mikio had zich wegens Marjet zelfs nog voor zijn huwelijk in Tokio tot Rome bekeerd. Behalve in de Filipijnen waren katholieken in het Verre Oosten nochtans veeleer de uitzondering. Maar Mikio's mentor, Shiro Kosaki, was hem reeds voorgestaan wegens al wat de jappen de Filipino's aandeden. Kosaki omarmde aldus de godsdienst van de slachtoffers van de wandaden waaraan hij als trouwe soldaat

medeplichtig was. Marjet was ook diepgelovig. Dus stond Mikio's bekering als het ware in de sterren geschreven !

Bens dochter Océane, een spring-in-'t-veld met een blonde krullenbol en ongelooflijk heldere kijkers, was intussen negen geworden. Zij vierde kerst met haar twee moeders, Daisy en Sandrine, op Lanzarote, het vulkanische eiland voor de Afrikaanse westkust. Oud en nieuw zou Océane met Ben en Yvonne in Brussel doorbrengen. Océane kon met haar derde moeder, *Aaivi*, zoals zij Yvonne noemde, goed opschieten. Océane leidde dat koosnaampje af van Yvonne's initialen – YvY – waar Yvonne zelf zeer bevlogen over kon spreken. Océane noemde Ben ouderwets wanneer hij een opmerking maakte over haar neuspiercing. Ook deinsde ze er niet voor terug hem te vragen of hij wel zeker was dat hij haar vader was wanneer hij zich op zijn vaderlijk gezag beriep. Nu het gesneeuwd had, vreesde Ben dat Océane het nieuwe jaar in een open slee in zou willen glijden, luidkeels *Gingle bells, gingle bells, gingle all the way* zingend !

Zelfs indien de dagen na de zonnewende opnieuw langer werden, was de kerst voor Ben de donkerste periode van het jaar. De periode waarin het licht het schaarsst was. De periode waarin hij zich het slechtst voelde. Doordat de sneeuw dat schaarse licht opving en opnieuw afstraalde, gloeide er niettemin bij Ben iets vanbinnen. Maar eerlijk gezegd had die gloed meer te maken met de verrukking die hij als kind voelde toen ie 's ochtends alles met een broze, witte vacht bedekt zag, dan met zijn huidige toestand. Als kind stormde hij naar buiten en strekte zijn handen ten hemel terwijl hij de sneeuwvlokken in zijn open mond liet glijden. Toch ontging het hem niet dat het wit goud kinderen opfleurde maar volwassenen terneerdrukte. Pa en Ma verwijderden sakkerend de sneeuw van hun Mercedes en Mini. En op de radio was voortdurend sprake van ellende, alsof een oorlog was uitgebroken !

In die feeërieke sfeer hadden Mikio en Marjet de middernachtmis in de Kapellekerk bijgewoond. Het sneeuwde overvloedig. Marjet was hoogzwanger. Ze kon ieder moment bevallen !

Die kerstnacht liep dan weer zodanig uit dat niemand, ook Ben niet, op kerstdag zelf voor de middag uit de veren was.

's Middags zag je op het Frère-Orbanplantsoen, die Ben en Yvonne steevast het Plantsoen noemden, ouders hun kinderen voorttrekken op een slee. Rond het Erf van de Dertien Kolonels – vanwaar de fatale schoten Axel twee jaar na dato nog steeds bereikten – gooiden tieners sneeuwballen naar elkaar. Een eenling met een pet diep over zijn ogen maakte een sneeuwpop achter het standbeeld van Frère-Orban.

In de nacht van vijftwintig op zesentwintig december was het sneeuwtapijt nog aangedikt. Het echtpaar Kawamura, dat bij Marjets ma logeerde, zou om twee uur 's middags bij Ben en Yvonne langslopen. Ze zouden samen de kerstkraampjes op de Vismarkt gaan bezichtigen. Tenminste, dat was wat oorspronkelijk gepland was. Want Yvonne, gehuld in een witte lammycoat, en Marjet, in een bol staande zwartleren jekker met wollen voering, hadden andere plannen. Ze wilden uitgebreid gaan shoppen. En dat stuitte Ben en Mikio dan weer tegen de borst. Want de heren hadden gerekend op een romantische wandeling van de kerstkraampjes op de Vismarkt naar de kerststal op de Grote Markt.

Het pakte echter anders uit.

Toen Ben maar bleef zeuren over hoe de commercie de kerstsfeer had verpest, trok Yvonne Marjet kordaat met zich mee en voegde er uitdagend aan toe dat de heren hen niet voor middernacht moesten verwachten. Ben begreep niet waarom Yvonne zo in haar wiek was geschoten. Had hij haar met zijn gezeur werkelijk woest gemaakt? Of was haar stoere houding te verklaren door de aanwezigheid van haar op eieren lopende vriendin met wie ze op haar eentje een zusterschap vormde?

Hoe dan ook zat er voor Ben en Mikio niets anders op dan uit te kijken naar een warme plek om de avond door te brengen. Zo kwamen ze onder neerdwarrelende sneeuw finaal toch op de schilderachtige Grote Markt terecht. Recht tegenover het stadhuis lokte de kerststal met een levensechte Jozef, Maria en Jezus, maar ook os en ezel, veel volk. Ben beklagde de zuigeling die

bij dit gure winterweer de rol van kindje Jezus moest spelen. Mikio vond dan weer dat Ben door zijn goddeloosheid de warmte niet kon vatten van dat tableau vivant. Ben repliceerde hierop dat, als het Mikio om de warmte te doen was, de hel een beter alternatief bood. Mikio vond dat zonder meer crimineel. Hoe kon je de warmte van een moederschoot nu verwarren met de hitte van een brandstapel ?

Dat ging zo maar door tot ze, nog steeds kibbelend als schooljongens, de overkant van het besneeuwde, hier en daar met ijzel bedekte plaveisel bereikten.

Ben ging tot groot jolijt van Mikio op die glibberige ondergrond twee keer op zijn bek. Maar nadat hij was recht gekrabbeld, wees hij Mikio het Brouwershuis aan. Herkende Mikio het dan niet ? Natuurlijk wel ! Twee jaar geleden had hier het eeuwfeest van brouwerij Bosch plaats. Mikio was er speciaal uit Amsterdam voor naar Brussel gespoord. Zo hadden Ben en Mikio elkaar, op aandringen van Pa die met Mikio's mentor, Shiro Kosaki, was bevriend, trouwens voor het eerst ontmoet. Op Allerzielen van het jaar waarin de Berlijnse Muur werd neergehaald. In het Brusselse Zuidstation. Bij de gevonden voorwerpen. Mikio hield een bos witte chrysanten in zijn linkerhand. Voor Bens ma. Alsof deze reeds overleden was. Tenminste, Ben had dat aanvankelijk zo geïnterpreteerd. Tot Mikio hem uitlegde dat chrysanten het zinnebeeld waren van de Japanse keizerlijke familie !

Lelijke eend

Nadat Ben na een derde valpartij overeind werd getrokken door zijn Japanse vriend, kreeg hij plots het idee deze uit te nodigen voor een diner in De Zwaan. Het idee was ter plekke ontstaan. Yvonne en Marjet zouden die avond met hun nutteloze cadeaus sowieso elders doorbrengen. En de Sterrenwacht, waar Ben intussen al anderhalf jaar assistent van de directeur was, had hem een eindejaarspremie uitgekeerd waar hij heus niet op gerekend had.

Dat diner kon er dus wel af.

De Zwaan lag net naast het Brouwershuis. In een ver verleden was het ooit een lelijke eend. Of hoe moest je die volkshoed waar mannen met baarden complotten smeedden tegen het koninklijk en keizerlijk gezag anders noemen? Met de jaren was het echter een van die etablissementen geworden waar bankiers en industriëlen zich met hun opgedirkte dames in avondjurk tegoed deden aan de jongste gastronomische vondsten van de chef. Een handvol ingebakerde Japanners, waar Mikio instinctief voor uit de weg ging, nam druk foto's van het Brusselse stadhuis maar ook van De Zwaan.

De Japanse gids, een kleine gedrongen man in duffel met een basstem die helemaal niet bij hem paste, vertelde zijn landgenoten zonder één enkel gebaar wat hier allemaal was omgegaan. Mikio vertaalde met hortende adem voor Ben de woorden van de gids. Hier, in De Zwaan, hadden Karl Marx en Friedrich Engels het Communistisch Manifest geredigeerd. Ook in Azië had dat een nefaste invloed gehad. China, Korea, Vietnam, Cambodja, al die op een of ander manier lastige burens van Japan, hadden hun mosterd uit het dunne boekje gehaald dat hier bij kaarslicht was neergepend. In Rusland hadden ze hun dwaling intussen ingezien. De Sovjet-Unie was een reus met lemen voeten gebleken. Dertig jaar geleden stuurde ze nog de eerste mens de ruimte in. En zie, op een paar jaar tijd stortte de klasseloze arbeidersstaat van het meest uitgestrekte land ter wereld als een kaartenhuisje ineen. De geschiedenis bleek dan toch geen rechte lijn omhoog, zoals Marx en Engels dachten, maar een spiraal. Een neerwaartse spiraal. Het grote verhaal van het socialisme verloor zijn gidsland. Net als bij een epidemie zouden hier en daar nog haarden actief blijven. Maar de pandemie, waarvan ooit gevreesd werd dat ze de hele mensheid zou besmetten, was ingedijkt. Behalve in Azië. Daar bleef het communisme, vooral onder invloed van de Chinezen, in het onbereikbare gebergte of de ondoordringbare jungle, smeulen om af en toe een brandhaard te veroorzaken waar je die het minst verwachtte. Zoals bij een bosbrand volstond overigens soms een enkele vonk om de hel te doen losbarsten. En toch zou ook in het Verre Oosten het tij ooit keren. Zodat een nieuw tijdperk kon beginnen. De eenentwintigste eeuw. Het derde millennium.

Ben vond die Japanse gids visionair maar merkte op dat de geschiedenis achteraf uiteraard makkelijker te verklaren was. Tien jaar geleden zou, op uitzondering van een halvegare die meteen zou zijn geïnterneerd, niemand de ineensstorting van de Sovjet-Unie hebben voorspeld. Hoe kon je dan geloof hechten aan de toekomstvisies op de eenentwintigste eeuw die nochtans voor de deur stond ?

Mikio gromde dat de geschiedenis per definitie achter de rug lag. En de toekomst was sowieso onmogelijk te voorspellen !

Voor Bens generatie was de toekomst een groot vraagteken. Zodanig zelfs dat Ben, die nochtans niet hield van leren jekkers, kettingen en veiligheidsspelden, ooit de slagzin van de punkers aankleefde : *No future*. Sedert hij echter vader was geworden, had de toekomst voor hem een gezicht gekregen : het snoetje van Océane !

Oude bekende

Hierop betraden beide vrienden via een zijstraat De Zwaan. Of de heren hadden gereserveerd ? Ben schudde ontkennend het hoofd. Het was echter nog vroeg. Er waren dus nog tafels vrij. En aangezien het binnen behaaglijk warm was, trokken Ben en Mikio hun met sneeuw besmeurde bruine winterjassen uit en gaven ze aan de ober. Vervolgens namen ze plaats bij het hoekraam, vanwaar ze de drukte op de Grote Markt konden gadeslaan. Aan het schijnsel van de lantarens konden ze overigens zien dat het opnieuw was beginnen te sneeuwen.

Mikio merkte op dat Ben, nadat Yvonne en Marjet hen hadden achtergelaten, opvallend vaak achteromkeek. Was hij soms ergens bang voor ? Had hij het gevoel achtervolgd te worden ? Of was die schichtige houding gelinkt aan de moord op Axel ? Hoe kon hij daar twee jaar later nog last van hebben ? Of was het iets dat hij liever voor zichzelf hield ?

Ben maakte met zijn rechterhand een geruststellend gebaar. Er was niets aan de hand. Heus niet. Hoewel. Even dacht hij tussen het volk voor de kerststal

een oude bekende te hebben gezien : Wladimir van de Woestijne, de rechterhand van Mike Meersman. Een gladjanus eerste klas. Nu was Meersman, gewezen burgemeester van Brussel, door Alex Fuchs, de ontsnapte ter dood veroordeelde cliënt van Axel, ervan beschuldigd de opdrachtgever te zijn geweest van de moord op Axel. Alex Fuchs legde die beschuldiging in Rio vast op video. Via Rosencrantz & Guildenstern kwam de cassette in Bens handen terecht. Ben gaf ze door aan Joop Jagers, die hij nog kende van vroeger. Als reporter van De Randstad had Jagers destijds immers DE ANDERE WANG, het eerste boek van Renaat Reynaert, ingeleid. Reynaert was Mariannes assistent natuurrecht op de universiteit en Axels eerste patroon. Een briljante geest die door op te grote voet te willen leven tegen de lamp liep. Maar dat wist Mikio al. Thans stelde Jagers zich voor als hoofdredacteur van Look!, een satirisch maandblad dat zichzelf *ongezond nieuwsgierig* noemde. Ben hoopte, door zich van die compromitterende cassette te ontdoen, te ontsnappen aan een aanslag van Meersman. Die was blijkbaar tot alles bereid om die cassette in handen te krijgen !

Een jaar lang werd Ben belaagd door de man die hij dacht voor de kerststal te hebben opgemerkt : Wladimir van de Woestijne. Een advocaat die exclusief werkte voor de bedrijven van Mike Meersman, waaronder het gokkantoor 999, de vastgoedfirma iMMo, het casino 1001, de autohandel Meersman Motors en de holding MultiMedia. Van de Woestijne was op de hoogte dat Ben een videocassette uit Rio had ontvangen waarop Alex Fuchs een voor zijn baas explosieve onthulling deed. Hoewel. Wat was de verklaring waard van een ontsnapte ter dood veroordeelde ? Op een of ander manier moest Jagers die cassette voor veel geld aan Meersman hebben doorgespeeld. Want opeens was meester van de Woestijne nergens meer te zien. In levende lijve althans. Want op tv kwam ie vaak geruchten aangaande de betrokkenheid van Meersman bij menige misdaad, waaronder de moord op Axel, met klem ontkennen !

Ben wou het niet meer hebben over die nachtmerrie die diepe sporen had nagelaten. Na de schok van Axels dood veranderde Bens blik op de wereld sowieso radicaal. Hij vertrouwde bij wijze van spreken zijn eigen schaduw niet

meer. Het verklaarde wellicht ook de valpartijen die Mikio telkens in een lach deden schieten. Per slot van rekening was Ben zelfs niet zeker dat de man die hij bij de kerststal had gezien ook werkelijk Wladimir van de Woestijne was. Hij zag hem alleen van opzij. Het litteken boven zijn neuswortel was niet te zien. Misschien was het gewoon iemand die op hem leek. Bens angst kon zonder aantoonbare reden het beeld van meester van de Woestijne hebben opgeroepen. Zijn angst dat hij Océane of Yvonne iets zou aandoen, nadat hij hen gedrieën op een mooie lentedag op het Plantsoen had aangetroffen en *mooi kind* had gezegd, zonder duidelijk te maken of hij daarmee op Yvonne dan wel op Océane doelde.

Mooi kind was toch een compliment ? Mikio zag niet in hoe je dat als een dreigement kon opvatten. Ben antwoordde korzelig dat die twee woorden, in die context, op dat moment, wel degelijk als een dreigement klonken. Trouwens, ze bezorgden hem tot vandaag koude rillingen omdat hij intussen wist tot wat *die lui* in staat waren. Mikio, de ingehouden woede van Ben bespeurend, verontschuldigde zich voor zijn idiote opmerking. Waarna beide vrienden het gesprek een andere wending gaven door van de os op de ezel te springen. Ter attentie van Mikio, die neerlandicus was maar ook de Franse taal bestudeerde, stipte Ben trouwens aan dat de Franse uitdrukking *sauter du coq à l'âne* luidde. In het Frans sprong je van de haan op de ezel. Waaruit Mikio droogweg concludeerde dat de ezel in alle talen steeds het laatste woord had !

Ben wilde weten of de Japanners ook zo tuk waren op een witte kerst. Mikio dacht van niet. Trouwens, het was gek de kerststalletjes steeds met een laag watten te bedekken, zoals men hier te lande deed. Bij de vlucht uit Egypte zal het hoogstwaarschijnlijk niet hebben gesneeuwd !

Ook kwam de naam ter sprake die Marjet en Mikio hun kind, waarvan ze het geslacht reeds kenden, zouden geven : Yoko. Marjet sprak dat uit als Joke. Uiteraard verwees dit naar Yoko Ono. Marjet was een grote fan van John Lennon. Ben vroeg of Marjet in Brussel dan wel in Tokio zou bevallen. Mikio verkoos Tokio, Marjet Brussel. Een tussenoplossing, lachte Ben, was op de vlucht van Brussel naar Tokio.

Mikio vond die opmerking echter totaal niet grappig. Papa worden was geen sinecure. Maar daar wist Ben dan weer alles van. En hij was dan nog maar een weekendvader !

Witte massa

Toen de ober voor de tweede keer kwam vragen of de heren hun keuze al hadden gemaakt, kozen Ben en Mikio als voorgerecht eendenlever met amandelolie en truffelsap. Voor de wijn wou Ben absoluut Côtes de Blaye 1981. Dat was immers het jaar dat Ben en Axel, die nochtans vanaf hun zevende op dezelfde schoolbanken zaten, tijdens de wijnoogst vrienden werden voor het leven.

Algauw kwam trouwens het onderwerp ter sprake waarover Mikio het wou hebben toen de eendenlever op tafel kwam, misschien wegens het bloed dat eruit sijpelde : de moord op Axel du Bois.

Mikio had Axel samen met Ben toevallig op de Grote Markt ontmoet. De dag waarop Wapenstilstand werd gevierd. Daags na de val van de Berlijnse Muur. De moord zelf maakte hij niet mee omdat hij net op tweede kerstdag naar Tokio was weergekeerd om er met Marjet voor de kerk te trouwen na in Brussel te zijn getrouwd voor de wet.

Mikio vernam Axels dood in Tokio slechts indirect. Marjets ma had er, toen Mikio en Marjet al een tijdje in Japan vertoefden, in een van haar brieven melding van gemaakt. Ze had haar dochter gevraagd of de Yvonne waarvan sprake in de pers haar zwarte excentrieke ex-collega was. De advocaat van die Yvonne was op de dag van Marjets vertrek naar Japan vermoord geworden. De hele affaire, door de verzamelde pers *Plantsoenmoord* genoemd, veroorzaakte heisa tot in het Parlement. Temeer daar de moordenaar nog steeds voortvluchtig was en lid zou zijn geweest van de recherche !

Terwijl de ober het etiket van de Côtes de Blaye 1981 aan Ben liet zien, vertelde Ben Mikio over het standbeeld van Frère-Orban waar ze diezelfde middag waren langsgelopen. Algauw was Ben aangekomen bij het moment

waarop hij, nadat hij Axel vanop de zevende etage in de sneeuw had zien neerzijgen, met trillende wijsvinger het noodnummer vormde.

Ben beleefde het tafereel van twee jaar geleden alsof het de dag tevoren had plaatsgehad. Ook toen was het koud en lag er veel sneeuw, waardoor je alles als in slow motion beleefde. Toen Ben, na een derde keer de honderd te hebben gebeld, eindelijk antwoord kreeg, vroeg een lijzige stem hem waarmee ze hem van dienst kon zijn. Ben stamelde iets over een schietpartij en een zwaargewonde op het Frère-Orbanplantsoen.

Daarna duurde het een eeuwigheid – zo voelde Ben het althans aan – vooraleer de ambulance via de sneeuwvrij gemaakte ringweg met loeiende sirenes voor het standbeeld van Frère-Orban stopte. Ondanks alles was de ziekenwagen Ben, die met een bang hart de zeven verdiepingen via de trap was afgedaald, een minuut voor.

Ben kon alleen nog zien hoe het ineengedoken lichaam van Axel door twee verplegers met een wit laken werd bedekt. Het onmiskenbaar teken dat geen hulp nog kon baten. Als een vormeloze witte massa lag Axels lijk aan de voet van de gebeeldhouwde stenen vrouw die zich tegen het manshoge voetstuk van het standbeeld van Frère-Orban aanschurkte. Ondanks de sneeuw kon je zien dat ze gedrapeerd was in een kleed dat de armen naakt liet maar tot aan haar voeten reikte. Haar gezicht evoceerde vreemd genoeg dat van Eefje, Axels spoorloos verdwenen lief. Terwijl ze haar linkerhand achter haar golvend kapsel hield, exhibeerde haar rechterhand, ter hoogte van haar vooruitgestoken knie, een stenen rol waarop *liberté de conscience* gebeiteld stond. Axel had tevergeefs bescherming gezocht achter deze allegorische figuur die voor gewetensvrijheid streed !

Door de kogel die ter hoogte van het Erf van de Dertien Kolonels in zijn richting werd afgevuurd, werd Axels hoofd brutaal tegen het voetstuk geslingerd. Alleen de donkerrode bloedvlekken op de vergulden lijfspreuk van Frère-Orban herinnerden nog aan zijn trieste lot.

Toen hoofdinspecteur Hilde De Vuyst, die was getipt dat Axels leven in gevaar was, op haar Virago kwam aangestormd en de ambulance zag, besepte

ze dat ze te laat kwam. Haar wanhoopskreet werd door haar motorhelm gesmoord. Een van de twee verplegers die Axels levenloos lichaam met een wit laken hadden bedekt, informeerde haar over Axels dodelijke schotwond.

In geen tijd vulde het Plantsoen zich met blauwe en oranje zwaailichten. De rijkswacht liet voor de Raad van State, aan de overkant, zelfs pantserwagens aanrukken. Terecht werd immers gevreesd voor een aanslag van de terreurgroep die op amper één jaar tijd al vijf – met Axel erbij zes – dodelijke slachtoffers had gemaakt : de WW.

Publiek trauma

Geen kat wist waar die twee W's, die mettertijd een publiek trauma waren geworden, voor stonden.

Het Vlaamse dagblad *Blik* noemde de WW steevast *weerwolven*. Die benaming bevatte niet alleen twee w's maar sprak ook meer tot de verbeelding. Weerwolven waren immers mensen die 's nachts, liefst bij volle maan, in wolven veranderden en als zodanig levende wezens en zelfs lijken verslonden alvorens opnieuw hun menselijke gedaante aan te nemen. Vooral dat verslinden van lijken weerhield de aandacht. Want ten gronde was dat wat de WW deden : ter dood veroordeelden ter dood brengen !

Het Brusselse dagblad *24H* had het over de WW als over *les justiciers double double V*. Hoofdredacteur Toussaint vermoedde dat, ondanks hun tweetalige communiqués, de WW alleen Vlaamse leden telden.

Het Vlaamse weekblad *Scope* merkte op dat het aantal beentjes in twee W's, acht in totaal, gelijk was aan het aantal beentjes in een hakenkruis. In de ogen van hoofdredacteur Jeremias een verdoken verwijzing naar de nazi's. Brachten die immers ook niet iedereen om die het niet met hen eens was ?

Het Londense dagblad *Time-Out* vroeg zich af of die twee W's dan weer geen verdoken verwijzing waren naar de twee wereldoorlogen, afgekort WW1 en WW2. Die hadden de Belgische bevolking diepgaand verdeeld in anglofiele *witten* en germanofiele *zwarten*. Deze drieste *double U double U* zouden in die

optiek nostalgische wrekers zijn geweest van de tijd waarin de Duitsers orde op zaken stelden in het rommelige België !

Het Vlaams satirisch maandblad Scoop?, dat zichzelf *maanzieke curieuzeneus* noemde, merkte ten slotte op dat WW de omkering was van MM, de initialen van Mike Meersman. In lang vervlogen tijden was hij medestichter geweest van de denktank Westerse Waarden. Het logo van de denktank bevatte, toeval of niet, twee verstrengelde W's. Een multidisciplinair team van twaalf personen onderzocht hoe het derde millennium er zou uitzien. Het was er deze lui vooral om te doen een strategie uit te dokteren om de traditionele westerse waarden ook na het jaar tweeduizend in stand te houden. Aangezien die denktank ook ex-premiers onder zijn beschermheren rekende, voorspelde Scoop? dat het gerecht deze piste nooit zou bewandelen. Want, zoals Scoop? schamper opmerkte, konden die twee W's finaal niet alleen verwijzen naar de *weerwolven*, zoals Blik steevast deed, maar ook naar de *wegenwachten* en zelfs naar de *weightwatchers* !

Kortom tastte iedereen in het duister over de identiteit van die wrekers die de aanslag op Axel opeisten om reden dat hij de normale rechtsgang – met name de executie van zijn ter dood veroordeelde cliënt Alex Fuchs – had belemmerd.

Geroosterde duif

Nadat de met restjes eendenlever besmeurde borden waren weggehaald, bestelden Ben en Mikio het hoofdgerecht. Ben nam geroosterde duif met puree van tuinbonen, Mikio gekookte kabeljauw met loofcoulis. Maar terwijl ze met hun zoveelste glas Côtes de Blaye 1981 klonken op de nakende geboorte van Yoko, vroegen ze zich ook af welke duivelse machten finaal Axels ondergang in de hand hadden gewerkt !

I. WEDUWEN EN WEZEN

SCHILD EN VRIEND

Springerig beeld

De dag waarop Diana Spencer de kroonprins van Engeland haar jawoord gaf, was Ben de koning te rijk. Met zijn haar in de war lag hij in de naar oranjbloesem ruikende schoot van de vrouw van zijn dromen. Zeven jaar lang had hij naar dat moment verlangd. En nu keken ze samen zowaar op een draagbare tv met een springerig beeld naar het sprookjeshuwelijk van de eeuw. Niet met open mond, zoals de rest van de wereld. Het hele gedoe stemde hen veeleer lacherig. Trouwen was immers iets voor de oudere generatie, iets zoals schroefvliegtuigen in het tijdperk van de Concorde. Aurore verafschuwde nota bene de Concorde, waar haar vader nog testpiloot voor was geweest. Ze vond het puur tijdverlies – ja, puur tijdverlies – dat je in New York twee uur vroeger kon arriveren dan je in Parijs was opgestegen. En Ben, die haar bij zijn eerste overtocht van de grote plas ontmoette, was het volmondig met haar eens.

Toen Aurore drie dagen later, op één augustus, naar Parijs vertrok, was het idyllisch sprookje uit. Niet alleen zouden ze nooit trouwen, zoals Charles en Diana, ook zouden ze nooit een stel zijn. Aurore liet daar niet de minste twijfel over bestaan. Vrienden voor het leven, dat wel. Maar geliefden ? Nooit !

Academische zitting

Nog diezelfde avond ging Ben een eerste keer naar bed met Daisy, de vriendin van zijn huisgenote Sandrine die in Londen deelnam aan een academische zitting over duizendjarige steden. Ben, die dacht bij Aurore zijn gading te hebben gevonden maar plots alleen op zichzelf was aangewezen, reageerde zich af. Meer niet !

Ben en Daisy deden het die week samen nog vier keer. En Ben ontdekte aldus dat ie zonder enige liefde de liefde kon bedrijven. Dat hij aldus ook ongewild een kind kon verwekken dat op één mei van het daaropvolgend jaar werd geboren, vermoedde hij toen in de verste verte niet. Had Daisy trouwens niet gesuggereerd dat ze de pil nam ?

Juridisch jargon

Half augustus hielp Ben zijn ouders een laatste keer bij het bottelen van de kriek. De sfeer was gespannen, want tot grote ontzetting van Pa en Ma kondigde Ben aan dat hij voortaan niets meer met de brouwerij te maken wilde hebben. Aangezien hij al een maand houder was van het rechtendiploma wou hij zo vlug mogelijk in het beroepsleven stappen.

Meester Bruyn, die Ben afgelopen mei deed vrijspreken voor majesteitsschennis en wiens kantoor gevestigd was op het Frère-Orbanplantsoen, gaf Ben conclusies te vertalen.

Ben had het juridisch jargon perfect onder de knie. Maar hij had geen vijf jaar tussen stoffige wetboeken doorgebracht om Franse conclusies met hier en daar een Latijnse spreuk te vertalen. Die teksten, vol termen als *overwegende* en *niettegenstaande*, waren ten andere vaak onleesbaar, en ergens was dat ook de bedoeling. Gods wegen waren misschien ondoorgrondelijk, maar die van het recht des te meer !

Romeinse tijd

Toen half september op de brouwerij het bericht kwam dat de wijnoogst in de streek van Blaye diezelfde week nog zou worden aangevat, werd Ben gewaarschuwd door zijn zus Celine. Ben greep die kans aan om er twee weken tussenuit te trekken en kondigde gelijk zijn komst aan aan mijnheer Richard, de eigenaar van Château La Botte. Via hem vernam Ben ook dat een andere student uit Brussel aan de wijnoogst zou deelnemen : Axel du Bois. Aanbevolen door mijnheer Delcroix. Of Ben die kende ? En of !

Axels pa was cipier maar knapte zo nu en dan karweitjes op voor mijnheer Delcroix. De in Brussel sedert jaar en dag gevestigde Franse wijnhandelaar omschreef Ben ooit als de brouwerszoon-met-de-wijnvlek. Volgens hem was Ben er door die ene wijnvlek op zijn rechterwang toe veroordeeld zich christelijker te gedragen dan wie ook omdat hij vaker zijn andere wang zou moeten tonen. Iedereen vond dit leuk. Behalve Ben zelf natuurlijk !

Ben had op de receptie na de diploma-uitreiking op veertien juli in gezelschap van Aurore toevallig vernomen dat Axel begin september voor huwelijksrecht moest herkansen bij decaan Somers.

Axel was half juni in het stadhuis van Brussel in het huwelijk getreden met Gwendoline – Gwen – De Vuyst, de oudste dochter van Valère De Vuyst, hoofd van het departement Justitie. Het huwelijk werd ingewijd door burgemeester Mike Meersman, die kersvers minister van Justitie Marianne de Coninck opvolgde. Iedereen was het erover eens dat dat huwelijk tijdens de examenperiode Axel die tweede zit opleverde. Vooral Gwen, reeds een jaar aan de slag als lerares lichamelijke opvoeding, had erop aangedrongen. Nochtans was ze niet zwanger !

Toen Somers vroeg het huwelijksrecht wat nauwer te omschrijven, begon Axel met de opmerking dat het huwelijk met het recht geen uitstaans had. Somers vroeg hierop verduidelijking. Voor zover hij wist, was Axel drie maanden geleden in het huwelijk getreden met de dochter van de topambtenaar van het departement Justitie. Somers ging er dus vanuit dat Axel wist waarover

ie praatte. Axel knikte en betoogde dat het huwelijk een last was en het begrip huwelijksbedrog een pleonasme. Het huwelijk was geheel op bedrog gebaseerd. In de Romeinse tijd was het reeds begonnen met de roof van de Sabijnse Maagden. Maar het zette zich tot vandaag door. Somers was in zijn wiek geschoten, net als toen Ben tijdens zijn examen erfrecht twee jaar eerder het feit had gehegeld dat bastaardkinderen slechts een derde erfdien van waar wettige kinderen recht op hadden. Plots verweet Somers Axel geen stropdas te dragen. Was een beetje respect soms te veel gevraagd? Axel antwoordde hierop dat hij alleen respect had voor diegenen die het verdienden !

Gevolg? Axel zakte opnieuw en moest zijn jaar overdoen. Zijn laatste jaar. En aangezien hij dringend geld nodig had, besloot hij de eerste job aan te nemen die hem werd aangeboden. De wijnoogst in de streek van Blaye leek wel iets voor hem.

Gewezen klasgenoot

Axel zakte liftend af naar Blaye. Hij stond nooit langer dan een kwartier aan de rand van de weg met zijn bordkarton waarop zijn bestemming stond : eerst Parijs, daarna Bordeaux en ten slotte Blaye. Uiteraard kwam hij doorregend en beslijkt aan op Château La Botte. Zijn kaart van Frankrijk leek zowaar een oorlog te hebben doorstaan !

Ben van zijn kant nam de trein tot in Bordeaux en vervolgens de bus tot in Blaye. Daar kwam mijnheer Richard, na telefonisch te zijn gewaarschuwd, Ben ophalen. Ben werd vooral gezien als de zoon van de bierbrouwer die goede relaties onderhield met mijnheer Delcroix.

Toen Axel Ben op de binnenkoer van de wijnboerderij zag, vloog hij zijn gewezen klasgenoot om de hals. Axel wist niet dat hij Ben zo ver van huis zou aantreffen. Maar ook Ben, die door mijnheer Richard nochtans op de hoogte was gesteld van Axels komst, was verrast. Want al vormden ze samen op de lagere school met Alain Dubos en Rudi De Ridder de Bende van Vier, toch stelden Axel en Ben elkaar maar matig op prijs. Wanneer ze op de speelplaats

diefje-met-verlos speelden – *gendarme-et-voleur* in het Frans – was Axel altijd de gendarme en Rudi, intussen aan een bliksemcarrière bij de politie begonnen, altijd de dief. Iedereen wist dat Axels pa cipier was. Maar was dat nu een reden om iedereen die hij maar kon gevangen te zetten ? Nagenoeg de hele klas vormde weldra een ketting rond de enige lantarenpaal van de speelplaats. Ben was vaak de laatste die op vrije voeten rondliep maar slaagde er maar niet in Axel te verschalken om zijn medeleerlingen te verlossen !

Op het college vond Ben Axel al even onuitstaanbaar. Axel wist altijd alles beter. Meer dan eens vloog ie dan ook de klas uit. De leraar Engels noemde hem ooit *rebel without a cause*, een verwijzing naar de vroeg gestorven filmacteur James Dean. Achteraf bezien een rake typering !

Ook op de universiteit onderbrak Axel de professoren vaak midden in hun discours. Hij vond dat ze het systeem uit de doeken deden zonder enige vorm van kritiek. Vooral in de colleges van Somers, die benevens huwelijksrecht ook erfrecht doceerde, gaf dat vonken. De enige professor die hem werkelijk genegen was, was Marianne de Coninck. Zij was gynaecologe van opleiding maar doceerde natuurrecht, een keuzevak. Ze waren het zelden eens maar hun confrontaties leidden tot spetterende dialogen, of het nu ging om de status van bastaardkinderen of de motieven om al dan niet de doodstraf te behouden.

Dagelijkse sleur

Een minuut of twee nadat Ben en Axel hun begroeting op de binnenkoer van Château La Botte hadden beëindigd, kwam achterop een Ducati een geheel in zwart leder gestoken jonge vrouw het erf opgereden. Ze stapte van de motor af en dankte de kerel die haar een lift had gegeven. Nadat ze haar helm had afgenomen en haar hoofd had geschud om haar lang zwart haar zijn natuurlijke positie weer te laten aannemen, keken zowel Axel als Ben haar met open mond aan. Zo'n sexy meid hadden ze op deze al bij al stoffige wijnboerderij niet verwacht. Het gros van de druivenpluksters waren immers huisvrouwen die de dagelijkse sleur wilden doorbreken en een hoofddoek en een schort droegen.

Axel en Ben, maar ook Françoise – want zo heette de in zwart leder gestoken jonge vrouw – logeerden in een met klimop overwoekerd bakstenen huis naast de wijnboerderij. Ze hadden ieder hun eigen kamer, maar zaten samen met het echtpaar Richard aan voor het avondmaal.

De overige seizoenarbeiders keerden ‘s avonds huiswaarts.

Hoe dan ook was het onderwerp van gesprek al gauw de zopas door de Nationale Assemblee afgeschafte doodstraf. Bénédict, de meid die opdiende, vond het een echte schande. Wie was voortaan in Frankrijk nog veilig ? De criminelen werden weliswaar veroordeeld, als ze al werden veroordeeld, maar zodra ze opnieuw vrij waren, gingen ze door met moorden. Was hun leven dan meer waard dan dat van hun slachtoffers ? De Richards hielden zich zoveel mogelijk op de vlakte maar spraken Bénédict op geen enkel moment tegen. Ben van zijn kant zat onwennig op zijn stoel en aarzelde of hij iets zou inbrengen. De vorige jaren had hij zijn stokpaardjes – de discriminatie van bastaardkinderen en de bedreiging van de wereldvrede door atoomwapens, met name ook Franse – altijd met hart en ziel verdedigd. Mijnheer Richard had Pa Bosch over de telefoon zelfs ooit zijn verwondering geuit over Bens opvattingen. Waren ze wel verenigbaar met de belangen van de alcoholische-drinkensector ? Pa deed die vraag echter af met de boutade dat hij als twintiger in volle bevrijding ook een hemelbestormer was geweest. Ook mijnheer Richard was toch ooit jong geweest ?

Intussen had Ben tegen de afschuwelijke misdaden, die Bénédict samen met de andouillettes opdiste, geen verhaal. Hoe kon je voor menselijkheid pleiten tegenover een onmens dat een kind van vijf verkrachtte, folterde en vermoordde ?

Axel was het met Bénédict volmondig eens. De doodstraf afschaffen had geen zin. Aan alles, ook aan het leven, waren grenzen. Als er al een straf onmenselijk was, dan toch de levenslange opsluiting. En die scrupules om zagezegd kwaad aan kwaad toe te voegen. Het kwaad moest met wortel en tak worden uitgeroeid. Niet oog om oog. Nee. Maar het boze oog moest eens en voor altijd worden uitgerukt. Als tijdens een schietpartij een overvaller werd

doodgeschoten, heette dat wettige zelfverdediging. Werd hij echter niet dodelijk geraakt, ofschoon hij wel anderen had doodgeschoten, moest de samenleving een heel leger op de been brengen om hem te berechten en te bewaken. Al die energie kon toch nuttiger worden besteed ?

Françoise, die overdag haar zwartleren kleren ruilde voor een blauwe overall en bruine rijlaarzen, citeerde Victor Hugo. Die ageerde in de negentiende eeuw al tegen de doodstraf. De doodstraf was vooral onmenselijk omdat geen mens de macht had om over leven en dood van een medemens te beslissen. Die macht bezat God alleen ! Wat echter als je niet aan God geloofde ?

Hierop opperde mevrouw Richard met haar schrille stem dat ze de verzen van Victor Hugo weliswaar ten zeerste op prijs stelde, maar dat een dichter, hoe geniaal ook, de wet niet behoorde te dicteren !

Schadelijk insect

Die discussies met zowel filosofische als pragmatische argumenten – *het leven is heilig, maar niet dat van een schadelijk individu, net zo min als dat van een schadelijk insect* – werden vervolgd tijdens de druivenpluk zelf. Vooral Axel en Ben bekvechtten tussen de wijnranken door. Er waren er voor dewelke je moest knielen, andere voor dewelke je op de toppen van je tenen moest gaan staan en nog andere waar je je lichtjes moest voor buigen. Die waren de ergste. 's Avonds zadelden ze je immers met aanhoudende rugpijn op. Françoise onderbrak dat bekvechten weleens met haar fluwelen stem onder het motto dat muziek de zeden verzachtte. Liefdesliederen vond ze echter kut. Doordat zij, Axel en Ben weinig gemeen hadden met de andere druivenplukkers, noemde ze hun trio algauw spottend *het Vreemdelingenlegioen*.

De eerste dagen kwam het drietal na het avondmaal samen op de zolderkamer van Françoise. De Française behandelde Ben en Axel als haar cavaliers maar wees hen na elven toch kordaat de deur. Tot middernacht zetten Axel en Ben hun oeverloze discussies voort in de zitkamer op de benedenverdieping. Plots echter ging het niet meer over het wegbergen van de

guillotine of over het voorkomen van recidive, maar over bepaalde anatomische kenmerken van de naar anijs ruikende Françoise. Zowel Axel als Ben zagen haar wel zitten maar twijfelden eraan dat ze met hen beiden al was het maar een kortstondige relatie zou aangaan.

Axel vond dat ze – cru gezegd – kloten aan haar lijf had en zich wellicht ook in bed als een leeuw gedroeg.

Ben van zijn kant was haar droeve blik opgevallen wanneer ze opzij keek. Zij hunkerde volgens hem naar liefde, maar niet naar lichamelijke liefde. Veeleer naar tederheid.

Axel vond dat onzin. Al dat gelul over tederheid, dat meestal gepaard ging met beschouwingen over innerlijke schoonheid, was je reinste hypocrisie. Als puntje bij paaltje kwam, verkoos ook Ben een krolse katachtige die tijdens de daad alleen onsamenhangende kreten uitstootte boven een bebrild konijn dat je een hele nacht wakker hield met filosofische uitspraken !

‘A propos,’ vroeg Axel plots op scherpe toon, ‘wat is er van die knappe meid geworden die je bij de diploma-uitreiking vergezelde ? Dat was toch ook een Française ?’

Ben herinnerde zich niet Axel op veertien juli, de dag waarop hij Aurore afhaalde op het Zuidstation, te hebben gezien. Hoe kon hij dan weten dat Aurore Ben die dag op de receptie na de diploma-uitreiking vergezelde ?

Axel antwoordde dat hij van een medestudent had vernomen dat Ben vergezeld werd door een in het oranje geklede moordgriet.

‘Wat jij een moordgriet noemt,’ sprak Ben gepikeerd, ‘was voor mij de vrouw van mijn dromen !’

‘Was ?’ vroeg Axel verbaasd.

‘Ze maakte het uit,’ antwoordde Ben kortaf. ‘We zijn wel nog vrienden.’

‘De vrouw van je dromen is sowieso een illusie,’ sprak Axel als een man van de wereld. ‘Zeker als je ziet hoeveel lekkere wijven er op deze aardkloot rondlopen !’

Ben voelde zich gekrenkt door Axels opmerking. Aurore was geen illusie geweest. Alleen was hij er niet in geslaagd haar ook fysiek aan zich te binden. Of moest je daaruit soms concluderen dat er niets was geweest tussen hen ?

Hoe dan ook begreep Ben niet hoe Axel het zo ongegeneerd kon hebben over *lekkere wijven*. Was hij dan niet recent getrouwd ? En wees dat niet op een verlangen om er één uit de duizend uit te pikken en de overige te laten stikken ?

‘Ik ben welgeteld één dag getrouwd geweest,’ opperde Axel met de kin vooruit. ‘En het was één dag te veel !’

Axel was inderdaad half juni in het huwelijk getreden met Gwen. Axel leerde zijn aanstaande vrouw kennen tijdens een fuif bij vrienden. Gwen was een knappe brunette met parelgrijze ogen. Axel stapte branie op haar af. En een dergelijke ontmoeting kon uiteraard niet zonder gevolg blijven !

Obligaat applaus

Gwen was het die om welke duistere reden ook die van geen tel is wanneer men verliefd is erop aandrang midden in de examenperiode te trouwen. Het huwelijk werd op het Brusselse stadhuis, in de Zaal van de Vierschaer, bezegeld door nieuwbakken burgemeester Mike Meersman.

‘De vierschaar is gespannen, zei men bij het begin van een rechtszitting,’ aldus nog Axel. ‘En eerlijk gezegd had het wel iets van een veroordeling tot levenslang !’

Axel had het voorts over de Vlaamse spreuken die in de renaissancezaal met de glas-in-loodramen na eeuwen overheersing van het Frans hadden standgehouden. HIER BINDT DE LIEFDE U BLIJ TE GADER stond er in gouden letters op een donkergroene achtergrond, naast RECHTVAARDIGHEID en EERBIED VOOR DE WET. Oubollige spreuken, dat wel. Maar daarom niet minder actueel. Axel zou vlug genoeg ervaren hoe schaars rechtvaardigheid en eerbied voor de wet wel waren !

Intussen verwelkomden stadswachten in zwart-groen gestreepte staatsiejassen en kniebroeken, met blinkende hellebaarden en koolzwarte steken, het aanstaande echtpaar.

Axel, die nog niet kon weten dat zijn huwelijk niet langer dan een dag zou standhouden, bestempelde trouwlustigen in een sketch ooit als tot het leven veroordeelden !

Zichtbaar genietend van zijn nieuwe status als burgemeester sprak Mike Meersman luchtig over het huwelijk ('U krijgt niet, zoals bij de aankoop van een product, een week bedenktijd !') vooraleer het officieel gedeelte van de plechtigheid aan te vangen.

Axel en Gwen werden met artikelen uit de Code Napoléon om de oren geslagen alvorens hen de vraag werd gesteld waarop slechts met *ja* of *nee* kon worden geantwoord.

Na het obligaat applaus van de talrijke aanwezigen kon het kersverse echtpaar het balkon betreden dat doorgaans alleen door vreemde staatshoofden en nationale sporthelden werd betreden om het volk op de Grote Markt te begroeten.

Achteraf bezien vond Axel dat hij meteen *nee* had moeten zeggen. Hij kon het evenwel niet over zijn hart krijgen. Gwen scheen dolgelukkig in haar in de wind wapperende witte crêpe jurk. Nochtans had Axel tot dan de boot steeds afgehouden. Telkens Gwen erover klaagde dat Axel haar hand nog niet had gevraagd, had hij dat afgedaan met een boutade : 'Wat zou ik met je hand, liefje ? Ik weet me met de rest al geen raad !'

Ma De Vuyst vond die sjofele zoon van een cipier, die haar dochter of haarzelf nooit eens in de bloemetjes zette, sowieso te min voor haar dochter. Maar Pa De Vuyst had kersvers minister van Justitie Marianne de Coninck de loftrompet horen afsteken over zijn aanstaande schoonzoon. Professor de Coninck had die jonge snaak het keuzevak natuurrecht nog gegeven. Ze waren het vaak oneens, onder meer over de al dan niet wenselijke afschaffing van de doodstraf. Maar desondanks had hij heel wat in zijn mars. Hij zou het ver brengen !

Scheve schaats

Helaas kapseide het huwelijksbootje de eerste nacht al. Axel begreep toen ook waarom Gwen zo had aangedrongen op een spoedig huwelijk. Zij was tijdens de krokusvakantie in de Alpen verliefd geworden op een Franse skikampioen. Samen hadden ze, op het gevaar af onder lawines terecht te komen, heel wat buiten de pistes geskied. Louis Lemec had meermaals aangekondigd dat hij Gwen zou schaken. En Gwen was niet ongevoelig voor dat soort roversromantiek !

Nadat ze via haar pas bij de recherche aangeworven jongere zus Hildegard – Hilde – echter had vernomen dat Lemec getrouwd was, wou Gwen op haar beurt zo vlug mogelijk trouwen.

‘Om me tegen mezelf te beschermen,’ vertrouwde ze haar zus toe, ervan overtuigd dat ze niet zou kunnen weerstaan aan Lemecs avances indien hij plots weer voor haar opdook.

Hilde liet Lemec weten dat Gwen zou trouwen, met de boodschap haar voortaan met rust te laten. Die info had evenwel een averechts effect. Want opeens daagde de Fransman op voor de duplex van het piepjonge paar aan de Gulden-Vlieslaan. Hoe hij aan het adres kwam, bleef een raadsel, maar Axel maakte de deur open, Lemec stormde naar binnen en Gwen viel flauw !

Wat er verder gebeurde, is in menige soap te zien : handgemeen, wanhoopskretten, deuren die dichtslaan of – dat was hier gelukkig niet het geval – een schot dat aan alles een eind maakt !

Axel wilde het er in ieder geval niet meer over hebben. Hij nam Gwen vooral kwalijk hem nooit iets over haar scheve schaats met die skikampioen te hebben gezegd. Vandaar ook zijn ontluisterende constatering dat het huwelijk op bedrog was gebaseerd. De breuk met Gwen had ook tot gevolg dat Pa De Vuyst zijn financiële steun stopzette en Axel, die moeilijk bij zijn eigen ouders kon aankloppen, op zwart zaad zette.

Gevolg ? Axel slaagde niet in zijn examen huwelijksrecht, werd begin september een tweede keer gekraakt door Somers, die Axel gebrek aan eerbied verweet omdat hij geen stropdas droeg ,en moest gedwee zijn jaar overdoen.

‘Dat ze die kwal ophangen aan de das die ik toen niet droeg !’ besloot Axel terwijl hij met zijn rechtervuist omhoog het gebaar maakte van iemand die met een strop om zijn nek wordt opgehangen.

Hoogste balk

De volgende dagen begaven Françoise, Axel en Ben zich na hun werkdag en het door Bénédict opgediende avondmaal naar de dichtstbijzijnde bistro. Ze traptten heel wat lol samen maar bleven alle drie binnen de perken van het fatsoen.

Tot die allerlaatste keer dat ze opgewonden naar Château La Botte weerkeerden. Françoise had meer gedronken dan goed voor haar was en schurkte zich nu eens tegen Ben, dan weer tegen Axel aan. Op de terugweg streelde Axel haar nek, Ben haar wang. En zij liet zich ook niet onbetuigd. Met haar vrije hand pakte ze Axel in zijn kruis, trok met haar andere arm Ben tegen zich aan en kuste hem op de mond. Voor het huis waar ze logeerden, kuste ze Axel en Ben één na één innig op de mond en zei zacht : ‘Morgen ...’

Hierop sloot ze zich op in haar kamer.

De volgende ochtend werd ze, nadat opziener Blanchard haar deur had ingebeukt omdat ze niet op het appel was verschenen, bengelend aan de hoogste balk van haar zolderkamer ontdekt !

De gendarmes namen Axel en Ben mee voor verhoor, maar concludeerden dat, gezien haar ettelijke pogingen, Françoise zelfmoord had gepleegd.

Nadat beide vrienden door de gendarmes naar Château La Botte waren teruggebracht, was Axels commentaar : ‘Zie je wel dat je de doodstraf evenmin kunt afschaffen als het zonlicht ?’

Ben reageerde verontwaardigd. Hoe kon ie ? Françoise was een wat weemoedige meid met een verschrikkelijk geheim. Zij schatten haar beiden

totaal verkeerd in. Ze dachten dat ze de verleidster wou spelen maar begrepen haar wanhoop niet. Ze waren verblind geweest door hun libido. Hun mislukkingen, Axel met Gwen en Ben met Aurore, hadden hen botergeil gemaakt. En blind !

Axel verdedigde zich. Hij vond nog altijd dat zolang mensen elkaar of zichzelf de dood injoegen, welke afschaffing van de doodstraf ook geen zin had. Men veroordeelde zichzelf ter dood en voltrok eigenhandig het vonnis. De achterblijvers werden levenslang gestraft. En geen gekroond of verkozen staatshoofd, hoe machtig ook, kon in deze enige gratie verlenen !

Weerloos meisje

Begin oktober begon Axel andermaal aan zijn laatste jaar rechten. Hij kluste ook noodgedwongen bij als barman in De Ton van Diogenes, een hippe nachtclub aan de Grote Zavel waar nogal wat criminelen hun mond voorbijpraatten als ze te veel hadden gedronken. Ben, na tot uit den treure conclusies te hebben vertaald voor meester Bruyn, werd van zijn kant drie maanden op proef aangeworven bij Rosencrantz & Guildenstern. De kantoren van de zakenbank waren recht tegenover de Nationale Bibliotheek gevestigd. Met de metro was hij van zijn zolderetage in de Legerlaan op amper twintig minuten op kantoor. Daisy was Ben reeds lang vergeten. Alle gebeurtenissen van afgelopen juli, augustus en september leken hem trouwens opeens ver weg. Ben haalde zich het weerzien met Aurore, het sprookjeshuwelijk van Diana en Charles en de zelfmoord van Françoise soms wel nog voor de geest. Maar de stoeipartijen met Daisy verdrong ie !

Daar kwam echter snel verandering in toen Daisy Ben begin november, twee dagen na Allerzielen, op dezelfde toon waarop ze hem op straat zou hebben gegroet, informeerde dat ze zwanger was. Van hem !

Sandrine, Bens huisgenote maar vooral Daisy's vriendin, eiste een gesprek onder vier ogen. Ben, reeds behoorlijk in de war door het nieuws, hoorde

Sandrine hem onomwonden verklaren : ‘Je zou ons eigenlijk mogen bedanken. Dat kind van jou zal immers niet één maar twee moeders hebben !’

Vader ? Van een kind dat twee moeders zou hebben ? Jezus ! Wat moest ie nu ? En hoe kon ie dat zo lang mogelijk stilhouden ? Want indien Pa en Ma er zich ook mee moeiden, was het hek helemaal van de dam. Een kind verwekken bij een weerloos meisje waar hij zelfs niet verliefd op was, hoe haalde ie het in zijn hoofd ?

Geheime opdracht

Met dit rampscenario voor ogen besloot Ben slechts na de geboorte te onthullen dat Pa en Ma grootouders waren geworden. Een overzeese reis leek hem de beste formule om zijn vaderschap zo lang mogelijk voor zijn familie geheim te houden. En zo verzong Ben dat hij na zijn proefperiode als jurist bij Rosencrantz & Guildenstern, die van half oktober tot half januari liep, in Rio de Janeiro met een geheime opdracht was belast. Pa en Ma drongen wel op bijzonderheden aan, maar Ben hield de lippen stijf op elkaar.

Aldus nam Ben half februari op Charles-de-Gaulle plaats in een DC-10 van Air France. Ben dacht na drie weken reeds naar het Avondland terug te keren maar vertoefde ten slotte drie maanden aan de zuiderkeerkring tussen de Suikerbroodberg en het Christusbeeld.

Die maanden zouden overigens even hectisch zijn als de maanden juli, augustus en september van het afgelopen jaar. Na verloop werd hij trouwens door de militaire politie uit het land gezet. Officieel omdat hij samen met Lula aan de eenmeiviering van diens partij had deelgenomen. In werkelijkheid echter deed Ben er zelf alles aan om te worden uitgezet. Carmencita, een vluchteling uit El Salvador die in een favela onderdak had gevonden bij drie nonnen, was door een priester zwanger gemaakt. Een priester-arbeider. Het zou niet de eerste en ook niet de laatste geestelijke zijn die een vleselijke zonde begaat en een kind verwekt. Ware het niet dat, om zichzelf een schandaal te besparen, Carmencita Ben als vader van het kind wou aanwijzen. En dat vond

Ben eerlijk gezegd van het goede teveel. Want natuurlijk had hij seks gehad met Carmencita. Maar dat gebeurde slechts nadat ze hem had verzekerd dat ze al zwanger was !

Bens positie was weinig benijdenswaardig. In Brussel zou hij amper zijn rol van vader kunnen spelen omdat het kind dat hij tegen wil en dank had verwekt twee moeders zou hebben. Maar in Rio werd hij tegen wil en dank in de rol van vader geduwd van een kind dat niet hij maar een priester had verwekt !

Nadat Carmencita, uiterekend op de eenmeiviering, haar voornemen kenbaar had gemaakt, liet Ben zich dan ook gewillig oppakken. Tot zijn spijt werd hij echter niet op het vliegtuig richting Europa gezet, maar begeleid tot aan de grens met Bolivia. Daar moest hij op eigen kracht tot in La Paz zien te geraken, waar zijn oom Kamiel hem de terugreis naar Europa kon voorschieten.

Heuglijk nieuws

Na een week bij zijn oom te hebben doorgebracht, vloog Ben met een Boeing 747 van Lufthansa terug naar Europa. In de Jumbo las hij over de manoeuvres van de Royal Navy om het Argentijnse leger opnieuw van de Falklands te verdrijven. Helga, een Duitse antropologe uit West-Berlijn, sprak hem over de indianen die op drijvende eilanden in het Titicacameer leefden. Ben had het van zijn kant over zijn ervaringen in West-Berlijn. Voor de Muur had hij zich vaak afgevraagd of de Koude Oorlog finaal een wereldbrand zou veroorzaken.

Door die gesprekken kon Ben pas in de trein van Frankfurt naar Brussel zijn toestand nuchter onder ogen zien. Hij moest met zichzelf overleggen hoe hij de verschillende fronten zou aanpakken waaraan hij het hoofd zou moeten bieden. Vooreerst zou hij zijn amper enkele dagen oude dochter Océane in levende lijve kunnen zien !

Ben had zijn vroegere hospites de Beaulieus vanuit La Paz gebeld om Sandrine te spreken, die geen eigen telefoon had. Bens vroegere huisgenote

bevestigde dat Daisy weldra uit het ziekenhuis zou worden ontslagen. Ben zou na zijn terugkeer Océane in zijn armen kunnen houden. Vervolgens zou hij zonder zijn baby de bus nemen naar brouwerij Bosch en Pa en Ma vertellen hoe hij door de Braziliaanse justitie was uitgewezen omdat hij een corruptieschandaal op het spoor was gekomen.

Ben had oom Kamiel hetzelfde verhaal verteld. Die kon het dus bevestigen indien Pa of Ma op bijzonderheden aandrongen.

De grootste hindernis was het vinden van de juiste woorden om Pa en Ma met een brok in de keel mee te delen dat ze grootouders waren geworden. Grootouders van een dochter die twee moeders zou hebben !

Twee moeders ? Ma zou hem gelijk vragen of hij dan met twee vrouwen tegelijk naar bed was geweest. Voorlopig zou hij daar dus beter geen gewag van maken.

‘Ma, Pa, ik heb heuglijk nieuws voor jullie.’

Heuglijk nieuws ? Jezus nee !

‘Ma, Pa, ik moet u iets droevigs meedelen.’

Dat was beter. Het kon de aankondiging zijn van een overlijden of een ongeval en diegenen die het nieuws in ontvangst namen bijgevolg welwillend stemmen.

Althans, dat was de bedoeling. Het droevige lag hem trouwens niet in de geboorte maar in het verzwijgen ervan. En ook in het feit dat het tegen zijn wil was gebeurd !

Rosencrantz & Guildenstern zou Ben de blijde boodschap brengen dat zijn terminaal zieke oom het uiteindelijk had gehaald.

Voorts kon Ben met wat geluk zijn oude job weer opnemen. Brouwerij Bosch was sedert jaar en dag een trouwe cliënt van Rosencrantz & Guildenstern. En Ben wist dat dit feit zou doorwegen in de beslissing om hem opnieuw in dienst te nemen. Want zelfs de verloren zoon van een trouwe cliënt bleef nog altijd diens zoon !

Pa en Ma keken eerst sip toen hen het droevige nieuws van de geboorte van een kleindochter werd meegedeeld. Toch wilden ze het wicht meteen daarna zien. Heette het werkelijk Océane ? Wat een vreemde naam !

‘En toch had je geen betere naam voor haar kunnen bedenken,’ sprak Ma ontroerd. ‘Je vertoefde immers aan de overkant van de oceaan toen je het nieuws van haar geboorte werd meegedeeld !’

Ongehoorde luxe

Vanaf één juni kon Ben weer aan de slag bij Rosencrantz & Guildenstern. Ook kreeg Ben andermaal een voorschot op zijn loon om de waarborg te kunnen betalen van de zolderkamer die hij wou huren in de Zwaardstraat, aan de voet van het paleis van justitie. Het was amper tien minuten lopen van zijn werk. Als je iedere ochtend de massa’s zag die het Centraal Station uitbraakte, was dat een ongehoorde luxe !

Tot half augustus werkte Ben zich anderhalve maand suf terwijl zijn collega’s ergens op een strand of aan de rand van een zwembad lagen te zonnen. Doordat Rosencrantz & Guildenstern hem nogal wat krediet had gedaan, had Ben veel in te halen. Het betrof in het begin geen grote dossiers, maar al gauw maakten Bens bazen hem vertrouwd met grootse projecten die het aanzien van een stad of zelfs een land totaal konden wijzigen.

Zijn werk verhinderde Ben dan weer niet iedere zondagochtend met de kleine Océane een lange wandeltocht te maken door het Pajottenland met brouwerij Bosch als vertrek- en eindpunt.

De rest van de week bekommerden Sandrine en Daisy zich om het kind, zeer tot ongenoegen van Pa en Ma. Tenslotte was het ook hun kleinkind en wilden zij er meer tijd mee doorbrengen. Ben werd sowieso slechts als een weekendvader gezien. Zijn mening werd dan ook niet gevraagd !

Onedele materie

Sedert hun terugkeer uit Blaye hadden Axel en Ben al een jaar geen contact meer met elkaar. Ze liepen elkaar ook niet bij toeval tegen het lijf. Ze waren ieder zodanig met hun werk bezig dat er weinig kans bestond dat hun paden elkaar ooit zouden kruisen.

Ben legde iedere ochtend hetzelfde traject af tot aan de Keizerslaan, waar de kantoren van Rosencrantz & Guildenstern waren gevestigd. Een enkele keer ging hij 's avonds met zijn Braziliaanse collega Antonio Martins in Het Narrenschip een pint drinken. Meestal echter ging hij meteen naar huis en kookte voor zich alleen. In het weekend begaf Ben zich naar de Legerlaan om Océane bij Sandrine op te halen. De Beaulieus dachten dat Ben Océane af en toe meenam naar de brouwerij van zijn ouders omdat het arme schepsel geen vader had. Dat was natuurlijk gelogen, ofschoon Océane, op aandringen van Pa en Ma, vaak naar brouwerij Bosch werd gebracht waar ze uitvoerig werd betast en besnuffeld.

Axel werkte na het behalen van zijn diploma één jaar na Ben voor meester Bruyn op het Plantsoen. Net als Ben vertaalde hij overdag conclusies vol ellenlange volzinnen die aanvingen met *overwegende* of *niettegenstaande*. Eén avond op twee stond hij achter de toog in De Ton van Diogenes, die hij kortweg De Ton noemde. Zo verdiende hij net genoeg om een zolderetage te huren in een herenhuis op het Vrijheidsplein.

Toeval of niet, exact één jaar na de zelfmoord van Françoise in Blaye, ontmoetten Axel en Ben elkaar bij De Alchemist. Ben was later dan gewoonlijk op kantoor gebleven. Hij moest dringend een advies afwerken over de juridische constructie voor de tunnel onder het Kanaal. François Mitterrand en Margaret Thatcher hadden daartoe een jaar eerder de aanzet gegeven. Rosencrantz & Guildenstern werd met een preliminaire studie belast over de haalbaarheid ervan. Te moe om zelf te koken, hield Ben halt voor het frietkraam op het Kapelleplein.

Het was een prachtige herfstavond zoals je er alleen in september kon hebben. Langgerekte wolkenlierten waarin de roze en gele maar ook grijze kleur overheersten, vingen het laatste licht van de ondergaande zon op. Ben had vanwege de warmte zijn stropdas en zijn colbert losgeknoopt. Toevallig kwam Axel, die op zijn vrije avond een lange wandeling door de benedenstad maakte, daar ook voorbij. Ze omhelsden elkaar als toen ze elkaar op de binnenkoer van Château La Botte bij het begin van de wijnoogst ontmoetten.

De Alchemist was geen modern frietkraam. Achter de tot keuken omgebouwde caravan was een met wit tentzeil overdekte ruimte waar je mosselen met friet of vol-au-vent kon eten. Schele Jan, een kale vijftiger die ooit bij een overval één oog was kwijtgeraakt, had de caravan nog maar pas van de Noordzee, waar ze in een polder toch maar stond te verroesten, naar hartje Brussel gesleept.

Schele Jan had decennialang achter de toog gestaan van De Ton, de hippe bar op de Grote Zavel waar Axel als student bijkluste. Ooit waren Edith Piaf en Jacques Brel nog in dat hol opgetreden, zoals bleek uit de uitvergrote foto van de zoveel jongere Schele Jan met de twee sterren die achter een met een laagje frietvet beslagen glas in de caravan hing. Voor het overige bakte Schele Jan de beste frieten van het westelijk halfmond !

Axel vroeg waarom Schele Jan zijn tent De Alchemist had genoemd. Dat was toch geen naam voor een frietkraam ? Waarom het niet naar Bruegel vernoemen ? Die was in de Kapellekerk met de dochter van zijn patroon getrouwd en evoceerde smulpartijen voor het volk.

‘Ik zet een onedele materie bij uitstek om in de edelste materie die je je maar kan wensen,’ antwoordde Schele Jan. ‘Van die verroeste blikken frietvet maak ik oogverblindende staven goud. En met goud bedoel ik die glimmende zwarte BMW die je wat verder geparkeerd ziet staan !’

Schele Jan wees daarbij naar een BMW R 100 – een motor, geen auto – die iets verderop aan de voet van een aartslelijk kantoorgebouw was neergepoot. Dat gebouw verdrong nota bene ooit het flamboyante Volkshuis van Victor Horta dat met fonkelend glas en krullend ijzer het voorgeborchte zou worden

van het arbeidersparadijs. Dat was echter zonder de vastgoedmensen gerekend, voor wie schoonheid geen vaste waarde is. Schele Jan sprak er zoveel jaren later nog altijd schande over en zei dat het niet toevallig was dat het ergste Brusselse scheldwoord *architect* was. Ook voor de bouw van het paleis van justitie werden heel wat mensen onteigend en gepaaid met loze beloftes. Het moest ruimer worden dan de Sint-Pietersbasiliek in Rome, het hart van het Vaticaan, met als consequentie dat het gepeupel elders moest worden gehuisvest !

Schele Jan zou het vaak genoeg tegen Axel zeggen : ‘Jij mag van geluk spreken dat het ergste scheldwoord *architect* en niet *advocaat* is, want jullie togadragers zijn geen haar beter als het erop aankomt iemands leefwereld te verpesten !’

Axel kende Schele Jans frietkraam ook geen schoonheidsprijs toe. Tenslotte stond hij op een plein in de schaduw van de Kapellekerk, waar de oude Bruegel niet alleen trouwde maar ook begraven lag, en gaf ie de omgeving met zijn walmen allerminst meer cachet. Weliswaar maakte Stijn Stoffels, de plaatselijke pastoor, deel uit van de klandizie van het frietkraam en nam hij vaak de biecht af tussen de karbonades en de curryworsten in plaats van in de met Latijnse spreuken versierde stoel. De enige echte vaste klanten waren een bebaarde dronkenlap en een verdwaalde straathoer. Net als Axel en Ben namen ze plaats onder het witte tentzeil achter de caravan, waar het best gezellig kon zijn als het niet te veel waaide !

Axel, niet op de hoogte van Bens vaderschap, was nieuwsgierig naar diens verblijf in Rio de Janeiro, dat hij ook al via een oud-medestudent had vernomen. Maar Bens hoofd stond er die avond niet naar. Hij trok ook een gezicht waaruit Axel kon opmaken dat het geen plezierreis was geweest. Axel klaagde over het werk bij die krenterige meester Bruyn, die nochtans met een schat van een vrouw was getrouwd : de Congolese Immaculée.

Die avond duurde hun ontmoeting al bij al niet langer dan een uur. Het was weer even wennen. Maar hun vriendschap was sedert de wijnoogst intact. De zelfmoord van Françoise had tussen hen een band geschapen die hen als het

ware tot bloedbroeders maakte. Toen ze afscheid namen, beloofden ze elkaar dan ook een week later omstreeks dezelfde tijd weer te zien in De Alchimist.

Nieuwe patroon

Een week later miezerde het. Ben was een beetje grieperig. Ook nu kwamen zijn Braziliaans avontuur noch zijn vaderschap ter sprake, want Axel deelde van meet af aan mee dat hij een stagemeeester had gevonden die bereid was hem het bestaansminimum te betalen : meester Reynaert, de assistent natuurrecht van Marianne de Coninck op de universiteit.

‘Dat is wel genoeg om niet van honger om te komen,’ opperde Ben cynisch, ‘maar helaas niet genoeg om van te leven !’

‘Het is wel drie keer meer dan waarvan de meeste stagiairs kunnen dromen,’ antwoordde Axel terwijl hij met zijn duim zijn pink vastgreep en zijn drie overige vingers opstak.

Tot het allerlaatste moment had ie getwijfeld of ie aan de balie zou gaan. Voorwaarde was immers dat hij een stagemeeester vond die bereid was hem het bestaansminimum te betalen. Anders kon ie zich als zelfstandige niet staande houden in de advocatuur.

‘Je kan moeilijk met een lege maag tegen het onrecht opkomen,’ grijnsde Axel. ‘En efficiënt een armoedzaaier verdedigen tegen de klassenjustitie als je zelf een armoedzaaier bent !’

Nu die voorwaarde van het bestaansminimum was voldaan, kon hij meester Bruyn met zijn doodsaai conclusies adieu zeggen. Natuurlijk kon hij ook geen cocktails meer inschenken in De Ton. Maar dat had hij, nu de buit bij wijze van spreken binnen was, er wel voor over. Je kon niet tegelijk achter een bar en aan de balie actief zijn.

‘*You can’t practice both behind a bar and at the bar,*’ had meester Reynaert, Axels nieuwe patroon, in het Engels gezegd. En hij kon het weten, was hij was in zijn studententijd ook barman geweest.

'Some begin at the bar but end up behind the bars,' had Axel gevat geantwoord.

Aanstaande maandag zou Axel reeds de eed afleggen voor het hof van beroep. Of Ben daarbij aanwezig kon zijn ?

Ben zou die ochtend vrij nemen. Want Axels intrede in het systeem, zoals ze het noemden, wou hij voor geen goud missen.

Axel had wel enige bedenkingen bij de eedformule.

'Getrouwheid zweren aan de Koning en aan het gezag, dat kan er nog door,' zei hij met een bedrukt gezicht. 'Maar ook nog eens moeten beloven geen zaak te zullen aanraden noch te verdedigen die je in eer en geweten niet gelooft rechtvaardig te zijn, dat is toch te gek om los te lopen ? Een eer en een geweten, dat is toch pure luxe ?'

'Zijn er al geen eerloze en gewetenloze schoften genoeg ?' reageerde Ben, die vond dat Axel de zaken, zoals steeds, te zwart-wit voorstelde.

Trouwens, welke zin had het om zich dergelijke vragen te stellen ?

'Als het geen zin heeft om zich dergelijke vragen te stellen, heeft het evenmin zin er een eed op te doen !' repliceerde Axel boos.

Ben gaf toe dat de eedformule wel heel stringent was. Ging het tweede van de Tien Geboden daar trouwens niet over ? Dat je niet ijdel mocht zweren !

Tenslotte was die eed slechts een belofte. Je kwam niet in de hel terecht als je hem niet naleefde. Hoewel. Volgens boze tongen krioelde het in de hel van de advocaten !

Eenzame duif

Zo begaf Ben zich op maandag elf oktober, na de ochtend vrij te hebben genomen, iets voor tien, naar het paleis van justitie, dat zij kortweg het Paleis noemden. Vanwaar hij woonde, was het slechts tweehonderd meter lopen, maar dan wel bergop, via een hellend vlak.

Op het Poelaertplein tekenden zich aan de mistige horizon steeds duidelijker de ijzeren bollen van het Atomium en de koperen koepel van de basiliek van Koekelberg af.

Toen de zon echter plots uit het gezicht verdween, bevond Ben zich in de koele en voor zijn gevoel ook kille schaduw van het stenen geweld dat al een eeuw lang vanop deze heuvel regenvlagen en wereldoorlogen trotseerde. Hier, op de Galgenberg, had eeuwenlang een knekelveld gelegen. Mensen waren hier opgeknoopt geworden. Ook de gladgeschoren, kortgeknipte jongens van de Hitlerjeugd waren hier, deuntjes fluitend, voorbijgetrokken alvorens de stenen mastodont tijdens hun vlucht in brand te steken !

Voor het oud-strijdersmonument van 14-18 en 40-45 met zijn massieve beelden van strijders uit beide wereldoorlogen kwam Ben even op adem. Vervolgens keek ie naar de recht door zee lopende advocaten en omhoogkijkende toeristen op het voorplein.

Tot slot begaf hijzelf zich naar het somber gewelf waar Axel in een feestelijk verlichte zittingszaal die dure eed zou afleggen. Maar pas had Ben het Paleis betreden of een eenzame duif steeg fladderend op van tussen de beelden van Cicero en Demosthenes, besmeurde Bens rechtermouw en verdween in een spleet van het gebinte. Met zijn linkerarm trachtte Ben onmiddellijk de schade te beperken. Maar hij besepte al gauw dat hij nog een tijdje met een vieze vlek zou blijven rondlopen !

Eenmaal binnen vroeg Ben een deurwachter hoe hij naar de plechtige zittingszaal van het hof van beroep kon komen. De man in uniform strekte zijn hand en zegde met een matte stem : 'Eerste gang rechts. Eerste trap links. Eerste deur rechts.'

Eenvoudiger kon niet. Maar gehaast als ie was, liep Ben tot tweemaal toe verkeerd. Hij werd vooral in de war gebracht door menig glasraam waarin het woordje *Lex* was verwerkt. Wanneer je je onder de reusachtige koepel bevond, voelde je het gewicht van de wet op je schouders drukken. Dat was trouwens steeds de bedoeling geweest van de bouwers van het Paleis : mensen erbuiten

een waarschuwendende vinger voorhouden en mensen erbinnen bang maken voor wat hen boven het hoofd hing !

Toen Ben eindelijk bij de juiste zaal was aangekomen en de dubbele klapdeuren met de ronde venstertjes behoedzaam openduwde, priemde haarscherp wat licht van de glasramen in zijn ogen. Hij constateerde dat ie te laat was. De eedaflegging was al volop aan de gang. Twee rijen in pikzwarte toga's gehulde aanstaande advocaten hieven om beurten de rechterhand en verklaarden, de eerste in de taal van Molière : *Je le jure*, de tweede in die van Vondel : *Ik zweer het*.

De eerste bekende die Ben in het talrijk aanwezige publiek opviel was meester Reynaert, Axels patroon. Hij was makkelijk herkenbaar aan zijn overvloedige grijze hardos en stak met kop en schouders uit boven het gros van de aanwezigen. Een rots in de branding, zo zag hij zichzelf op de universiteit ook. Axel kon dus niet ver zijn. Toch kon Ben hem in de rij van de Vlaamse togadragers niet meteen lokaliseren.

Terwijl Ben nog altijd speurde naar zijn vriend en en passant zijn besmeurde mouw met een zakdoek probeerde schoon te vegen, hoorde hij Reynaert plots met gedempte stem tegen een kale confrater zeggen : 'Eigenlijk kan je uit de trillingen van hun stem al het kaf van het koren scheiden.'

De kale vroeg stil terug hoe ie dat bedoelde.

Reynaert antwoordde dat slechts een paar zouden opgroeien tot tenoren, waarvan de pleidooien tegelijk verwacht en gevreesd zouden worden. Maar het merendeel zou tot het met dossiers sleurende voetvolk gaan behoren, waarvan het optreden nooit meer opzien zou baren dan dat van een griffier, die ook een tabbaard aan had en met dossiers in de weer was.

‘Misschien kan je inderdaad nu al zien,’ knikte de kale, ‘dat het mollig ventje dat ginds nerveuze blikken in het rond werpt, zich geroepen voelt om met wijde mouweffecten door het leven gekneusde figuren uit de klauwen van het gerecht te redden.’

‘Terwijl die stijfhoofdige bonenstaak daar,’ haakte Reynaert hierop in, ‘er wellicht de voorkeur aan zal geven een zakenkantoor te runnen achter spiegelglas.’

En na een lange stilte voegde ie daar ietwat aarzelend aan toe : ‘Tenslotte brengt dat ook meer geld in het laatje !’

‘Toch word je geen advocaat voor het geld alleen,’ protesteerde de kale.

‘Natuurlijk niet,’ beaamde Reynaert. ‘Natuurlijk doe je het niet voor het geld alleen !’

Net op dat moment gaf voorzitter de Mainmorte een zware mokerslag en vroeg in beide landstalen om stilte in de zaal.

‘Stilte ! *Silence !*’ sprak hij met stentorstem alvorens de neofieten in mineur toe te spreken.

Pas had de Mainmorte zijn rede aangevangen of Axel draaide zich om en fluisterde zijn patroon, wijzend naar de omstanders, lachend toe : ‘Dit is de zwartste dag van mijn leven.’

Reynaert glimlachte. Axel had opnieuw de nagel op de kop geslagen. Zelden zag je immers meer zwarte toga’s bijeen als bij deze eedaflegging. Het leek wel een kraaiennest !

Meteen voegde Axel er echter aan toe : ‘Eigenlijk hebben wij op niets gezworen. Men is de wettelijke formule vergeten !’

Men ? Reynaert gebaarde dat Axel wellicht een grapje maakte. Maar Bens vriend drong aan : ‘Men is de eed in het Nederlands vergeten !’

‘Ben je daar honderd procent zeker van ?’ vroeg Reynaert in het volle besef dat Axel niet uit zijn nek aan het kletsen was. Axel knikte trouwens zonder er wat dan ook aan toe te voegen. Desgevraagd beaamde meester Poussin, de kale confrater naast Reynaert, Axels bewering ook. De Mainmorte had de eed in het Frans voor de eerste rij confrères voorgelezen. Hierop hadden de Franstaligen één voor één de hand gestrekt en *Je le jure* gezegd. Vervolgens deed de Mainmorte de Vlamingen teken dat ze hierop moesten inhaken, op hun beurt de hand moesten strekken en *Ik zweer het* zeggen. Maar de eedformule in het

Nederlands, die het strekken van de hand en het zweren moest voorafgaan, was in zijn strot blijven steken !

Reynaert begreep instinctief dat hij uit de situatie munt kon slaan en de hoge magistraten op hun nummer kon zetten. Hij klampte dan ook gelijk de griffier aan. Deze boog zich gelijk een vorst over de hoge zitbank. Met zijn neerbuigende houding wilde hij niet zozeer imponeren dan wel zijn goede wil tonen. Maar toen hij opeens begreep dat het geen klassieke vraag was maar een heus incident, vreesde hij dat men hem de schuld zou geven. Tenslotte had hij de vergetelheid van de Mainmorte niet opgemerkt. Zonder er nog een woord aan vuil te maken, draaide de griffier Reynaert dan ook plots de rug toe en stormde naar de achterzaal. Daar hoorde je hem met zijn stem der hoogdringende zaken roepen : 'Mijnheer de Voorzitter...'

'Later griffier, later !' snauwde de Mainmorte, terwijl advocaat-generaal Froidecoeur zijn schouders ophaalde. Waarom drong de griffier zo fel aan ? Het was tenslotte een eedaflegging, een formaliteit die elke tweede maandag van de maand op dezelfde routineuze manier werd afgehandeld. Nog nooit was het misgegaan, dus waarom nu ineens wel ? Brandde het ergens misschien ?

De griffier loste zijn greep echter niet en trachtte met zijn wanhopige blik beide magistraten te doen inzien dat snel gehandeld moest worden.

'Zeg dan wat u te zeggen hebt, griffier !' klonk het ten slotte uit de mond van de Mainmorte, die de griffier geïrriteerd in de ogen keek.

Waarop de man met een onderdrukte stem uitbracht : 'De eed, mijnheer de Voorzitter, u bent de eed in het Nederlands vergeten !'

'Bent u *verzekerd* ?' vroeg de Mainmorte.

De griffier knikte heftig ja.

Er moest dus snel worden gehandeld. Deze kleine vergetelheid kon immers voor grote problemen zorgen. De eedaflegging kon worden nietig verklaard. Alsof ze nooit had plaatsgehad !

Minister van Justitie de Coninck zou in het Parlement worden geïnterpelleerd door al die fracties die aanstuurden op de splitsing van het gerecht in een noordelijke en zuidelijke helft. Want indien de wet de wil was